

Nr 308.

Godkänd av första kammaren den 9 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 9 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av väckt motion angående sammanförande av kommunala val till färre valkampanjer.

(Konstitutionsutskottets utlåtande nr 24.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har enskild motionär hemställt, att riksdagen ville för sin del besluta sådana ändringar i gällande kommunalförfattningar, att val till landstingsmän och stadsfullmäktige samt eventuellt även andra kommunala val i högre grad än nu är fallet sammanföras till en och samma tidpunkt.

Med avseende på den ifrågasatta reformens omfattning och utgestaltning har motionären anført, att det, beträffande valen till landstingsmän och stadsfullmäktige, eventuellt även vissa andre kommunala val, för det första torde böra undersökas, om det icke skulle låta sig göra att sammanföra dessa båda grupper av val till samma tidpunkt av året, så att dubbelt valarbete och dubbla valstrider undvekes. Vidare borde ifrågasättas, om det är nödvändigt att bibehålla de alternerande valen, så att hälften underkastas omval vartannat år, eller om det icke skulle låta sig göra att, med bibehållande av den fyraåriga valperioden, låta hela uppsättningen på en gång underkastas omval. Det förefölle motionären, som om även vid dylika val det proportionella valsystemet skulle erbjuda betydande garantier för nödig kontinuitet i de kommunala ärendenas handläggning. Längre

valperioder än fyra-åriga kunde ock komma under övervägande. Slutligen skulle det gälla att pröva, i vilken tidsrelation till varandra de sålunda sammanförda kommunala valen och andrakammarvalen, för vilka motionären i en annan motion föreslagit en fyraårig period, lämpligen borde ställas. En metod vore att sammanföra dem alla till en och samma tidpunkt vart fjärde år, d. v. s. i regel hava valarbetet och valstriderna blott vart fjärde år. En annan att låta dem alternera, så att val hölles vart annat år, den ena gången politiska, den andra gången kommunala. Även andra möjligheter vore emellertid tänkbara.

De kommunala valen av olika slag förrättas som bekant för en tid av fyra år, varvid halva antalet ledamöter i de olika korporationerna väljas vart annat år. Detta gäller för landsting, stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige ävensom i regel för kommunala nämnder och styrelser inom såväl den kyrkliga som den världsliga kommunen. Valen äga merendels rum i december; undantag utgöra dock landstingsmannavalen och stadsfullmäktigevalen i Stockholm, som förrättas i mars.

Av ifrågavarande val hava särskilt landstingsmänna- och stadsfullmäktigevalen under senaste år fått en allt starkare utpräglad politisk innebörd och därmed också medfört valkampanjer, i omfattning jämförliga med dem, vilka andrakammarvalen framkalla, och föranledande olägenheter av samma art som dessa. Om man vill försöka att genomföra en sådan anordning, att valstriderna icke alltför ofta måtte återkomma, bör man otvivelaktigt i likhet med motionären fatta såväl de kommunala som de i egentlig mening politiska valen i ögonsikte. Med tanke på de senaste årens erfarenheter finner riksdagen det vara synnerligen önskvärt, att en dylik anordning kunde genomföras.

Bland de olika utvägar för frågans lösning, som motionären antytt såsom möjliga, synes den, som av honom i främsta rummet förordats, vara den mest tilltalande. Den avser dels valen till andra kammaren, dels valen till landstingsmän och stadsfullmäktige, eventuellt även andra kommunala val. Valperioden till andra kammaren skulle utsträckas till fyra år, de kommunala valperioderna däremot bibehållas vid sin nuvarande längd. Med avseende på sistnämnda val borde sådan anordning vidtagas, att de olika valen förlades till samma tid av året och att den successiva förnyelsen bortfölle, d. v. s. att vederbörande korporation på en gång valdes i sin helhet. Såsom motionären med rätta framhållit, erbjuder även vid dylika val det proportionella valsystemet garantier för nödig kontinuitet i de kommunala ärendenas handläggning. Slutligen borde de sålunda till ett enda valtillfälle på fyra år koncentrerade kommunala valen

ställas i ett sådant förhållande till de politiska, att valen regelbundet återkomme vart annat år, var annan gång politiska och varannan gång kommunala.

Riksdagen har, på förslag av samma motionär, antagit såsom vilande sådana förslag till grundlagsändringar, som erfordras för genomförande av en fyraårig valperiod för andra kammaren. I vad angår de kommunala valen, torde frågan däremot vara alltför vittutseende för att kunna lösas utan förutgången utredning. Riksdagen har därför ansett sig böra hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för 1918 års riksdag av en dylik utredning. Denna, som givetvis bör bygga på den förutsättningen, att valen till andra kammaren bliva fyraåriga, bör i första rummet giva vid handen, vilka slag av kommunala val, som skola beröras av den ifrågasatta omläggningen. Riksdagen har för sin del utgått ifrån, att detta skall bliva fallet med landstingsmänna- och stadsfullmäktigeval, men vill icke uttala sig om i vad mån en omläggning kan anses lämplig och genomförbar med avseende på de i egentlig mening kommunala valen på landet. Det låter givetvis väl tänka sig, att dessa val, eller åtminstone vissa av dem, befinnas vara av den beskaffenhet, att för deras anordning de rent kommunala hänsynen alltjämt böra få bliva de ensamt avgörande. Med avseende på landstingsmänna- och stadsfullmäktigevalen samt de övriga kommunala val, vilka eventuellt anses böra inbegripas i omläggningen, får utredningen givetvis icke bindas vid den anordning, vilken ovan antytts såsom närmast till hands liggande. Även andra vägar böra, i anslutning till vad i motionen anförts, tagas i betraktande, så till exempel möjligheten att till ett och samma valtillfälle sammanföra de politiska och de kommunala valen. Men i första rummet torde dock den linje, som riksdagen för sin del förordat, förtjäna att prövas.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta för nästkommande års riksdag framlägga förslag till sådana ändringar i gällande kommunalförfattningar, att val till landstingsmän och stadsfullmäktige samt eventuellt även andra kommunala val i högre grad än nu är fallet sammanföras till en och samma tidpunkt.

Stockholm den 9 juni 1917.

Med undersåtlig vördnad.
